

گفت‌وگو

رئیس اتحادیه صنف مشاوران املاک تهران:

رکود دامنگیر قیمت مسکن شد

فریبا ششپویی: بازار مسکن همچنان در رکورد انتظاری به سر می‌برد و رئیس اتحادیه صنف مشاوران املاک تهران بر این باور است که این وضع باعث شده مسکن به سمت قیمت‌های واقعی حرکت کند. به گفته حسام عقابایی به دلیل رکود حاکم بر بازار مسکن، سود سازنده‌ها که زمانی حدود ۱۵۰ درصد بود امروز به زیر ۱۰۰ و در بعضی مناطق به حدود ۵۰ درصد کاهش یافته است به این امید که سازندگان بتوانند ملک خود را در بازار به فروش برسانند. با وجود فعالیت سوداگران و دلالت قیل و پس از توافق هسته‌ای اما قیمت‌ها در بازار نه تنها تکان نخورد که روند نزولی آرامی را در ماه‌های اخیر طی کرده است. حسام عقابایی به مردم اطمینان داد قیمت مسکن تا پایان سال ثابت خواهد داشت.

پیش‌بینی شما از وضع بازار مسکن چیست؟

بازار مسکن در سال ۹۴ وضعیتی رو به رشد خواهد داشت؛ رکود سنگین ۲/۵ ساله را در کشور تجربه کرده‌ام که ۲ سال آن، رکود بسیار سنگین بوده است. در ۲ ماه اخیر مردم انتظار خروج از رکود داشته‌اند. سال گذشته دولت بسته خروج از رکود را مطرح کرد که یکی از بسته‌های اصلی آن، بسته مسکن بود. البته پیشنهاد دادیم دولت، نفت و پتروشیمی را به مسکن اولویت ندهد. کشورهای توسعه‌یافته زمانی که با رکود اقتصادی روبه‌رو می‌شوند اولین بسته خروج از رکود آنها مسکن است اما دولت هم نفت را داشت، هم پتروشیمی و هم مسکن را. هنوز ادعا نمی‌کنیم به رونق بازار مسکن رسیده‌ایم اما امید داریم این اتفاق روی دهد. در مجموع دولت برای سال ۹۴ برنامه محرک اقتصادی خاصی که بتواند یک شوک نه در حوزه قیمت بلکه در حوزه افزایش معاملات به وجود آورد، ندارد و این برنامه به سال ۱۳۹۵ واگذار شده است.

یعنی بخش مسکن از اتفاقات بیرونی و غیرمربوط تأسی می‌گیرد؟

اقتصاد مسکن خیلی به سیاست‌های جهانی وابسته نیست البته تا پایان امسال شاهد افزایش حجم معاملات مسکن خواهیم بود. در مجموع وضع به گونه‌ای است که باعث شده قیمت مسکن به سمت واقعی شدن حرکت کند.

معیار شما برای بیان اینکه قیمت در حال واقعی شدن است، چیست؟

حدود ۸۰ تا ۹۰ درصد قیمت تمام‌شده مسکن در ایران مربوط به زمین و ۲۰ درصد مابقی نیز مربوط به قیمت ساخت است. با قیمتی که در بازار وجود دارد بعضی مواقع سود سازنده تا ۱۵۰ درصد نیز می‌رسد. در صورتی که قیمت واقعی زمانی است که یک سود حداکثری ۲۰ درصدی برای سازنده در نظر بگیریم. اما وقتی سود به ۱۲۰ تا ۱۵۰ درصد می‌رسد، قیمت‌ها دیگر واقعی نیست. در برخی جاها سود سازندگان تا ۸۰ تا ۱۰۰ درصد است که هم در تهران و هم در شهرستان مشاهده می‌شود. نمی‌خواهم خیلی آرمانی صحبت کنم که قیمت مسکن کاهش پیدا می‌کند.

احتمال کاهش قیمت وجود دارد؟

اگر این رکود همچنان ادامه داشته باشد مطمئناً تولیدکنندگان سود را کاهش داده و مسکن را به قیمت واقعی عرضه می‌کنند تا بتوانند آنرا بفروشند. اینکه گفته می‌شود ملک گران شده حقیقت ندارد. به‌عنوان نمونه در برخی مناطق غربی تهران، آپارتمان تری ۷ میلیون تومان بود که الان ۴ میلیون تومان است. در شمال تهران، آپارتمان تری ۱۷ میلیون تومان بود که الان با کاهش ۵ میلیون تومانی به تری ۱۲ میلیون تومان رسیده است. در مناطق جنوبی زمانی هر مترمربع آپارتمان، ۴ میلیون بود که الان ۳ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان است. این قیمت‌ها لمس می‌شود. البته نمی‌توانیم اسم آن را زران شدن بگذاریم بلکه قیمت‌ها به قیمت واقعی نزدیک شده است.

یک سازنده مسکن با چه میزان سود حاضر به ساخت‌وسازی می‌شود؟

مقایسه‌های ما با مراجع عمومی است؛ یکی از عوامل گرانی اجاره‌ها در کشور، بانک‌ها هستند. چرا؟ چون من نوعی می‌خواهم خانه ۶۰ متری را در ستارخان اجاره دهم. اجاره این آپارتمان ماهانه یک میلیون تومان است اما اگر این ۳۰۰ میلیون تومان را سپرده‌گذاری کنم بانک ماهانه ۶ میلیون تومان سود می‌دهد. بنابراین برای چه خانه‌ای را خریداری کنم و ماهانه یک میلیون تومان اجاره بگیرم، توقع این است که ۶ میلیون تومان را از مستأجر دریافت کنم. کدام مستأجر می‌تواند این میزان اجاره را برای یک واحد ۶۰ متری پرداخت کند. وقتی این مقایسه در بازار انجام می‌شود یک میلیون تومان جاذبه ندارد. پس به چه دلیلی فرد ترجیح می‌دهد پول را به جای سپرده‌گذاری در بانک وارد بازار مسکن کند؟ دل خریدار به ارزش‌افزوده خوش است. در کانادا سازنده با ۸ درصد سود، ساخت‌وساز مسکن را انجام می‌دهد. در ژاپن با ۱۰ درصد سود ساخت‌وسازی می‌کنند و در ترکیه و کره جنوبی هم به ۱۰ درصد سود قانع هستند و سود بانکی هم ۶ درصد است.

ترکان هم ادعای روحانی را نقض کرد

مشاور ارشد رئیس‌جمهور: در رکود به سر می‌بریم

تکلیف‌های مردمی و وطن امروز

گروه اقتصادی: اصلاً تعجبی ندارد که در دولت یازدهم به تعداد مسوولان، نظرات متفاوت و متناقض درباره رکود و تورم وجود داشته باشد؛ مسوولی وجود رکود را تأیید می‌کند، دیگری تکذیب اما رئیس دولت آب پاکی را روی دست همه می‌ریزد و بابت خروج از رکود به همه تبریک هم می‌گوید. با وجود اینکه روحانی از شهریور ۱۳۹۳ خیر از اتمام رکود داده بود اما در ۱۴ ماه اخیر بارها و بارها آمار و اظهارات مسوولان همین دولت خیر از وجود رکود در اقتصاد و وضعیت بد بنگاه‌های اقتصادی داده است. نامه ۴ وزیر اقتصاد، صنعت، رفاه و دفاع به رئیس‌جمهور درباره رکود در شرکت‌های بورسی بار دیگر ثابت کرد واقعیت‌های اقتصاد با آمارهای رنگارنگ مسوولان بسیار متفاوت است. اکبر ترکان، مشاور عالی رئیس‌جمهور با اشاره به نرخ رشد پایین اقتصادی کشور گفت: اقتصاد ما هنوز از رکود خارج نشده است. به گزارش تسنیم، وی افزود: بخش مهمی از بنگاه‌ها ما تا خرخره به سیستم بانکی کشور بدهکارند و معوقات دارند و نتوانستند تعهدات خود را بدهند.

از رکود خارج شدیم یا نه؟

موضوع مهم این است که مسوولان یک سال بعد از اعلام خیر خروج از رکود از سوی روحانی، به وی نامه می‌نویسند و درباره وضعیت بد اقتصادی به وی هشدار می‌دهند اما برخی دیگر همچنان به همان آمارها دل خوش می‌کنند. مسوولان پاسخ نمی‌دهند اگر کشور از رکود خارج شده پس چرا منابع بانکی را برای بسته جدید اقتصادی به کار گرفته و برای تحریک تقاضای طرح‌های جذاب ارائه می‌کنند؟ اگر کشور از رکود خارج شده پس چرا شرکت‌های بورسی در آستانه ورشکستگی قرار گرفته‌اند؟ اگر از رکود خارج شده‌ایم پس چرا انبار تولیدکننده‌ها پر و تقاضا پایین است؟ در این میان آمارهای رنگارنگ دولتی حتی تعجب کارشناسان هوادار دولت را هم برمی‌انگیزد. مرکز آمار ایران هفته گذشته پس از یک سال و نیم غیبت در اعلام نرخ رشد اقتصادی، دست به کار شد و بدون آنکه نامی از میزان رشد سال ۹۳ ببرد، نرخ رشد اقتصادی در ۶ ماه نخست امسال را یک درصد اعلام کرد. به دنبال انتشار آمار نرخ رشد اقتصادی از سوی مرکز آمار ایران، برخی کارشناسان اقتصادی آمار منتشر شده را حاوی ابهاماتی دانستند و از مرکز آمار ایران خواستند به برخی از پرسش‌ها در این باره پاسخ دهد. یکی از پایگاه‌های خبری هوادار دولت در این باره نوشت: «به گفته کارشناسان تمام شواهد و

قرائن موجود در کشور نشان می‌دهد که نرخ رشد اقتصادی در ۶ ماه نخست امسال بین منفی ۱/۵ تا صفر درصد بوده و بانک مرکزی هم در محاسبه‌های اولیه خود به این رقم دست یافته اما از انتشار آن خودداری کرده است. حال مرکز آمار براساس کدام روش‌ها توانسته نرخ رشد اقتصادی کشور را با احتساب درآمد نفت یک درصد اعلام کند که مورد تردید این کارشناسان قرار گرفته است؟ از سوی دیگر کارشناسان می‌پرسند چرا مرکز آمار پس از اعلام رشد ۳ ماه نخست سال ۹۳ از سوی رئیس‌جمهور و بانک مرکزی سکوت کرد و وظایف حاکمیتی خود را در انتشار آمار رشد نادیده گرفت؟ چرا با اینکه نرخ رشدی در حدود ۰/۵ درصد را برای اقتصاد کشور محاسبه کرده بود، آن را اعلام نکرد اما حال که بانک مرکزی در این باره سکوت کرده اقدام به انتشار آمار ۶ ماهه کرده است. این کارشناسان درخواست دارند که بدانند محاسبات مرکز آمار ایران درباره نرخ رشد اقتصادی در سال ۹۳ چه رقمی در نشان می‌دهد و چرا کماکان نرخ رشد منفی ۲ درصدی مربوط به سال ۹۲ روی خروجی سایت این نهاد دولتی قرار گرفته است؟ چرا جزئیاتی از نرخ رشد اقتصادی سال ۹۳ از سوی مرکز آمار ایران منتشر نمی‌شود و این نهاد در این باره وظایف خود را نادیده گرفته است؟

رتبه کسب‌وکار ایران در منطقه، ۱۶ ماند

کسب و کار

گروه اقتصادی: مرکز پژوهش‌های مجلس، تحلیل وضعیت ایران در گزارش انجام کسب و کار بانک جهانی ۲۰۱۶ را ارائه کرد. در تحلیل مرکز پژوهش‌های مجلس آمده است: در گزارش سال ۲۰۱۶، ایران با یک رتبه بهبود نسبت به بازبینی گزارش سال ۲۰۱۵ رتبه ۱۳۰ را به دست آورده اما در گزارش

سال ۲۰۱۶ با اعمال تغییراتی در روش محاسبه و تعریف مؤلفه‌ها، رتبه ایران در سال ۲۰۱۵ اصلاح و ۱۱۹ اعلام شده است. بر اساس گزارش سهولت انجام کسب و کار سال ۲۰۱۶ - در فاصله تابستان ۱۳۹۴ تا تابستان ۱۳۹۶ - وضع انجام کسب‌وکار در ایران در ۷ نمانگر بدتر و در ۲ نمانگر بهتر شده و یک نمانگر نیز تغییری نداشته است. بیشترین تنزل رتبه ایران مربوط به نمانگر «دریافت اعتبارات» بوده که در این نمانگر، ایران ۷ رتبه سقوط کرده است. بیشترین بهبود

رتبه نیز به نمانگر «دریافت مجوزهای ساخت‌وساز» تعلق دارد که ۲۹ رتبه نسبت به سال گذشته بهبود یافته است. در میان ۱۶۰ نمانگر این گزارش، بدترین عملکرد متعلق به نمانگر «تجارت فرامرزی» با رتبه ۱۶۷ و بهترین عملکرد نیز متعلق به نمانگر «سهولت اجرای قراردادهای با رتبه ۶۲ است. همچنین جایگاه جهانی و منطقه‌ای ایران و ۲۵ کشور موضوع سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ در گزارش سهولت انجام کسب و کار در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ بررسی شده است. بر این اساس، جایگاه منطقه‌ای ایران در میان کشورهای موضوع سند چشم‌انداز در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال ۲۰۱۵ تغییری نداشته و همچنان در رتبه نامناسب ۱۶ از میان ۲۵ کشور باقی‌مانده است. این امر نشان می‌دهد برای ارتقای جایگاه منطقه‌ای ایران، به اصلاحات بیشتری در زمینه محیط کسب‌وکار نیاز است.

بانک

عضو شورای پول و اعتبار با بیان اینکه کاهش سود سپرده باید منجر به کاهش تسهیلات شود، گفت: در اردیبهشت‌ماه امسال نرخ سود را کاهش دادیم اما عملیاتی نشد و ابتدا باید مصوبه قبلی عملیاتی شود بعد بانک‌ها سخن از کاهش دوباره نرخ سود بزنند. محمدرضا پورابراهیمی در گفت‌وگو با

کشور موضوع سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ در گزارش سهولت انجام کسب و کار در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ بررسی شده است. بر این اساس، جایگاه منطقه‌ای ایران در میان کشورهای موضوع سند چشم‌انداز در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال ۲۰۱۵ تغییری نداشته و همچنان در رتبه نامناسب ۱۶ از میان ۲۵ کشور باقی‌مانده است. این امر نشان می‌دهد برای ارتقای جایگاه منطقه‌ای ایران، به اصلاحات بیشتری در زمینه محیط کسب‌وکار نیاز است.

این کارشناسان معتقدند که بنا بر محاسبات صورت‌گرفته نرخ رشد خدمات و صنایع و معادن (بدون نفت) منفی بوده است و با توجه به اینکه ۵۵ درصد ارزش تولید ناخالص داخلی کشور به خدمات وابسته است، باید نرخ رشد منفی می‌شده که در محاسبات مرکز آمار ایران نرخ رشد خدمات ۰/۹ درصد نرخ رشد اقتصادی کل کشور با احتساب نفت، یک درصد اعلام شده است. این کارشناسان بر این باورند که مرکز آمار ایران در اقدامی شتابزده و شاید سیاسی اقدام به انتشار این آمار کرده در حالی که رصد اقتصاد ایران در ۶ ماه نخست امسال حاکی از آن است که رشد بخش صنایع و معادن (صنعت، معدن، ساختمان، آب و برق و گاز) چیزی در حدود منفی ۴ درصد بوده است. سوال بعدی اینکه چرا مرکز آمار ایران جزئیاتی از آمار خود را منتشر نمی‌کند و همواره به ۴ رقم پنهان شده کرده و آن را روی خروجی سایت خود قرار داده است؟ به هر حال این آمار با توجه به آمارهای جزئی‌تری تهیه شده که اگر در اختیار کارشناسان قرار گیرد، برآوردهای صورت‌گرفته را می‌توان راحت‌تر پذیرفت. به عنوان مثال در این آمار قید نشده که نرخ رشد صنعت، معدن، نفت، آب و برق و گاز و انواع بخش‌های خدمات در ۶ ماه چقدر است و به نوعی کلی‌گویی شده است. البته در این میان مرکز پژوهش‌های

سود سپرده کم شد اما سود وام‌ها کم نشد!

اتفاق بیفتد تا نرخ تأمین مالی کاهش یابد. عضو کمیسیون اقتصادی مجلس با اشاره به توافق بانک‌های خصوصی و دولتی، تأکید کرد: هم از نظر عقلی و هم منطقی باید کاهش سود سپرده، باعث کاهش نرخ سود تسهیلات شود. پورابراهیمی با اشاره به الزامات اجرای کاهش نرخ سود بانکی، تصریح کرد: تا زمانی که بانک مرکزی نظارت بر موسسات

مالی و اعتباری غیرمجاز و نظارت بر بازار بین‌بانکی را به صورت جامع و کامل عملیاتی نکند، کاهش نرخ سود بانکی تأثیری ندارد. به گفته وی، کاهش نرخ سود سپرده به کاهش نرخ تأمین مالی کمک می‌کند و این کاهش نرخ سودها یک ضرورت برای اقتصاد ایران است و باید به جد دنبال آن باشیم ولی چون الزامات اجرایی آن توسط بانک مرکزی اعمال نمی‌شود، عملاً صحبت از کاهش نرخ سود هیچ‌زمانی منجر به کاهش نرخ وام‌های بانکی نخواهد شد.

نفت

جای طلب ۵/۳ میلیاردی نفت امن است
وزیر نفت درباره ۵/۳ میلیارد دلار طلب وزارت نفت از فردی به نام «م-س» که از او به عنوان پلک زنجانی یاد می‌شود و چندی پیش بدهکار بزرگ نفتی نیز در دادگاه به این موضوع اشاره کرد، گفت: جانی این پول مشخص و امن است و مشکلی وجود ندارد. به گزارش تسنیم، بیژن زنگنه در جمع خبرنگاران با بیان اینکه رسیدگی به پرونده بدهکار بزرگ نفتی، طبق آیین دادرسی ادامه دارد و نمایندگان و وکلای نفت نیز آن را پیگیری می‌کنند، تصریح کرد: با توجه به اموالی که وی خریداری کرده یا از قبل داشته است، کاللی برای نفتی در امارات فروخته بود که این پول به از اموال وی فروخته نشده است. زنگنه درباره منشأ ۵/۳ میلیارد دلار طلب وزارت نفت که بدهکار بزرگ نفتی نیز چندی پیش در دادگاه به آن اشاره کرد، گفت: وزارت نفت در سال‌های قبیل از روی کار آمدن دولت یازدهم، مقداری میعانات گازی را به شرکتی دولتی در امارات فروخته بود که این پول به دلیل تحریم، بلوکه شد اما از بین نرفت. وزیر نفت با بیان اینکه این پول همانند پول‌های بلوکه‌شده در ژاپن یا هند است، تأکید کرد: این پول در جای امنی است و هیچ خطری تهدیدش نمی‌کند.

سرخ‌خط خبر

■ سیدعلی بریند، مدیرعامل شرکت توزیع برق نواحی استان تهران از امضای قرارداد وزارت نیرو با یک شرکت آلمانی برای احداث ۱۲۵۰ مگاوات نیروگاه خورشیدی در ایران خبر داد.
■ وزارت صنعت، معدن و تجارت با اعلام فراخوانی از تولیدکنندگان علاقه‌مند به مشارکت در طرح‌های اعطای تسهیلات خرید کالای مصرفی بادوام ایرانی منتخب از طریق صدور کارت اعتباری و طرح اعطای تسهیلات به بنگاه‌های تولیدی از طریق خرید دین دعوت کرد تا با مراجعه به سامانه اینترنتی www.mimtgov.ir نسبت به تکمیل فرم اطلاعات مربوطه جهت مشارکت در این طرح اقدام کنند.

■ کاظم پالیزدار، دبیر ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی با بیان اینکه پرونده پدیده شانددیز تبعات اجتماعی زیادی دارد، گفت: براساس دستور داده شده شورایعالی امنیت ملی در این پرونده ورود پیدا کرده و موضوع را دنبال کند.

■ اکبر کمیجانی، قائم‌مقام بانک مرکزی اعلام کرد: مصوبه اخیر شورای پول و اعتبار مبنی بر افزایش وام ۲۵ میلیون تومانی خرید مسکن به ۶۰ میلیون تومان به بانک‌ها ابلاغ شد.

■ قباد افشار، رئیس سازمان امور اراضی کشور گفت: در راستای برخورد با مسوولان متخلف، تاکنون سازمان امور اراضی ۲۰۰ شهردار، دهیار و مسوول دستگاه‌های متخلف را به دادگاه معرفی کرده است.

■ عبدالله بهرامی، مدیرعامل اتحادیه سراسری شرکت‌های تعاونی تولیدکنندگان فرش دستباف ایران با اشاره به اینکه قدرت سفارش‌پذیری ایران برای شرایط پساتحریم وجود ندارد، گفت: ضرورت دارد سند راهبردی در صنعت فرش دستباف تهیه شود.

■ هوشنگ ایبزدی، رئیس حراست وزارت نفت گفت: در ۲ سال گذشته، ۳ هزار میلیارد تومان پول صنعت نفت را از بدهکاران و بخش خصوصی پیگیری کرده‌ام که وصول شده و به صنعت نفت بازگشته است.

■ بانک جهانی و سازمان بهداشت جهانی در گزارشی اعلام کردند کشور سنگور سن‌گوبا با ۸۹۴/۵ درصد و پس از آن ایتالیا با ۸۹۰/۷ درصد و استرالیا با ۸۸/۳۳ درصد در رده سالم‌ترین کشورها از نظر سلامت بدنی و بهداشتی قرار دارند.

■ رئیس سازمان توسعه تجارت ایران با بیان اینکه حجم تجارت خارجی ایران در سال گذشته ۱۵۰ میلیارد دلار بوده است، گفت: حجم تجارت ایران و آفریقای جنوبی ۵۰ میلیون دلار است.

■ نتایج طرح آمارگیری از ویژگی‌های محیط‌زیستی کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در سال ۱۳۹۲ نشان می‌دهد در این سال مقدار آب خریداری شده توسط کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر، ۲۸۷/۸ میلیون مترمکعب بوده است.

■ معاون وزیر جهاد کشاورزی از بررسی و سیاست‌گذاری برای کشت محصولات آبر در این وزارتخانه خبر داد و گفت: براساس بررسی‌های انجام شده هندوانه جزو محصولات آبر نیست اما کشت برنج در استان‌های غیرشمالی مورد حمایت وزارت جهاد کشاورزی قرار نمی‌گیرد و در آینده نیز محدودتر خواهد شد.

■ مدیرکل پنبه، دانه‌های روغنی و محصولات صنعتی وزارت کشاورزی گفت: سالانه حدود ۱/۳ میلیون تن شکر تولید می‌شود که با توجه به قرار داشتن در فصل برداشت، واردات این محصول همچنان ممنوع است.

■ حبیب‌الله حقیقی، رئیس ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز گفت: در سال ۹۲ معادل ۲۵ میلیارد دلار قاچاق در کشور انجام شد که ۷/۲ میلیارد دلار از آن مربوط به قاچاق سوخت بوده است.

■ رضا عباسقلی، مدیرکل دفتر امور نمایندگی‌های سازمان توسعه تجارت ایران گفت: پس از اجرایی شدن برجام، اعزام رابرتان بازرگانی ایران به کشورهای آلمان، ایتالیا، فرانسه و اسپانیا انجام می‌شود.

مدیریت

وضع اقتصادی تا یک سال آینده تغییر نمی‌کند!
رئیس مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه بعید می‌دانم وضع اقتصادی کشور تا یک سال آینده تغییر اساسی داشته باشد، گفت: سال آینده تغییر اساسی داشته باشد، گفت: در سطح ملی و استانی یاد باید بگیریم اداره کشور را از رزان کنیم ولی در حال حاضر داریم این اداره را گسار می‌کنیم. به گزارش فارس، علی لاریجانی تصریح کرد: در چند سال اخیر، دوره به‌نسبت سختی را به‌دلیل تحریم‌ها سپری کرده‌ایم که البته سوم‌مدیریت فشار بیشتری به بخش اقتصاد را به تحمیل کرد. وی با اشاره به دهه ۳۰ هزار میلیارد تومانی به بخش خصوصی افزود: ما باید کمک کنیم بخش خصوصی رشد کند.